

Brüsszel, 2019.10.28.
COM(2019) 548 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**a kulturális örökség európai évének (2018) végrehajtásáról, eredményeiről és általános
értékeléséről**

1. BEVEZETÉS

1.1. Hátér: Európa kulturális öröksége mint európai erőforrás

Az Európai Unió 2018-at a kulturális örökség európai évévé (a továbbiakban: EYCH 2018) nyilvánította.

Európa kulturális öröksége „az emlékezés, a megértés, az identitás, a párbeszéd, a kohézió és a kreativitás közös forrását jelenti Európa számára.¹”. A kulturális örökség „a múlt által ránk hagyott források összessége – legyen az tárgyi, szellemi vagy digitális (eleve digitális vagy digitalizált) formátumú –, beleértve a műemlékeket, lelőhelyeket, tájakat, készségeket, gyakorlatokat, tudást és az emberi kreativitás megnyilvánulásait, valamint azokat a gyűjteményeket, amelyeket olyan köz-, illetve magánszervezetek őriznek és tartanak fenn, mint a múzeumok, a könyvtárak, az archívumok és a mozgóképörökség”².

Az Európai Unió régióként az UNESCO Világörökségi Lista³ több mint egyharmadát, és az emberiség szellemi kulturális öröksége reprezentatív UNESCO-listájának⁴ negyedét képviseli. Ez idáig 38 helyszín kapta meg az Európai Örökség címet⁵ az európai történelemben játszott szerepe miatt. Az Európa Tanács „Kulturális útvonalak”⁶ nevű programjához 33 hitelesített helyszín tartozik. Az Európai Digitális Könyvtár – a kulturális örökség számára létrehozott európai digitális platform – 54 millió tételt tesz elérhetővé 3 700 európai kulturális intézmény jóvoltából. Ami a természeti örökséget illeti – amely a kulturális örökség teljes értékű része –, a 27 000 védett Natura 2000 területből álló hálózat az EU szárazföldi területeinek 18 %-át, míg tengeri területeinek 6 %-át teszi ki.

A kulturális örökség egyben erőforrást is jelent Európa számára. Az EU kulturális örökség ágazata 300 000 személyt foglalkoztat, és az örökséghez 7,8 millió uniós álláshely kapcsolódik közvetetten (pl. értelmezés és biztonság).

E jelentés az Európai Parlament és a Tanács 2017. május 17-i, (EU) 2017/864 határozatának 10. cikkével⁷ összhangban áttekintést nyújt a kulturális örökség európai évének (2018) végrehajtásáról és eredményeiről.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017D0864&from=EN>

² Ugyanott

³ <http://whc.unesco.org/en/list/?&delisted=1>

⁴ <https://ich.unesco.org/en/lists>

⁵ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en

⁶ Európa Tanács, 2017.

⁷ Lásd a fenti 1. lábjegyzetet.

1.2. A kulturális örökség európai évének (2018) célkitűzései

A kulturális örökség európai évéről (2018) szóló európai parlamenti és tanácsi (EU) 2017/864 határozat⁸ (a továbbiakban: EYCH-határozat) általános és konkrét célkitűzéseket határozott meg.

Az európai év célja az volt, hogy előmozdítsa Európa gazdag és sokszínű kulturális örökségének megosztását és méltányolását, felhívja a figyelmet a közös történelmi múltra és értékekre, valamint erősítse a közös európai térhez való tartozás érzetét.

Az év általános célkitűzése az Unió, a tagállamok, valamint a regionális és a helyi hatóságok azon erőfeszítéseinek ösztönzése és támogatása volt, amelyek – a kulturális örökség ágazatával és a tágabb civil társadalommal együttműködésben – Európa kulturális örökségének védelmére, megóvására, újrafelhasználására, fejlesztésére, értékekkel való felruházására és előmozdítására irányulnak, különös tekintettel a következőkre:

- hozzájárulás Európa kulturális örökségének a kulturális sokszínűség és a kultúrák közötti párbeszéd döntő fontosságú elemeként betöltött szerepének előmozdításához(...);
- közvetlen és közvetett gazdasági potenciálja révén a kulturális örökség gazdasághoz és társadalomhoz való hozzájárulásának fokozása(...);
- hozzájárulás a kulturális örökségnek az Unió és a harmadik országok közötti kapcsolatok fontos elemeként történő előmozdításához⁹(...).

1.3. Eurobarométer felmérés a kulturális örökségről

2017 végén az Eurobarométer felmérés egy különleges kiadását¹⁰ végezték el az európai évre való felkészülés jegyében. Célja az európaiak kulturális örökséggel kapcsolatos hozzáállásának és arról alkotott véleményének értékelése volt.

A felmérés alapján az európaiak úgy vélekednek, hogy:

- a kulturális örökség fontos személyesen számukra (84 %) és közösségük (84 %), térségük (87 %), országuk (91 %), valamint az EU egésze számára (80 %);
- a közigazgatási szerveknek több erőforrást kell előirányozniuk a kulturális örökség részére (74 %), és a közigazgatási szerveknek – többek között az EU-nak – kell a legtöbbet tenniük a kulturális örökség védelméért.
 - büszkéek a kulturális örökségre (82 %), és egyetértenek azzal, hogy az javíthatja az életminőséget (71 %), és erősítheti az Európához tartozás érzését (70 %);

2. A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG EURÓPAI ÉVÉNEK (2018) VÉGREHAJTÁSA

A kulturális örökség európai évének (2018) végrehajtásához decentralizált megközelítés elfogadására került sor.

2.1. A kulturális örökség európai évének (2018) irányítása

Az európai év nemzeti szintű koordinációját a részt vevő országokat – a 28 tagállamot és a kilenc társult országot (Albánia, Bosznia és Hercegovina, Észak-macedón Köztársaság, Izland, Montenegró, Norvégia, Svájc, Grúzia és Szerbia) – képviselő „nemzeti koordinátorok” végezték.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017D0864&from=EN>

⁹ (EU) 2017/864 határozat.

¹⁰ https://europa.eu/cultural-heritage/node/213_hu

Az európai év végrehajtása európai szinten az Európai Bizottság (legfeljebb 15 főigazgatóság), az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa, a Régiók Bizottsága és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság közös erőfeszítése volt. Az európai év uniós szintű koordinációjáról a Bizottság gondoskodott.

Az Európai Bizottság munkáját 38 civil társadalmi szervezet („érdekeltek bizottsága”) segítette, amelyek egy nyílt és átlátható folyamat keretében kerültek kiválasztásra egy, a részvételre irányuló nyílt felhívást követően. Utóbbiban az UNESCO és az Európa Tanács szintén részt vett.

A Bizottság 2017 és 2018 között hat ülésre hívta össze az érdekeltek bizottságát és a nemzeti koordinátorokat az európai év lebonyolításának koordinálása céljából; az Európai Parlament képviselői megfigyelőként vettek részt az üléseken.

2.2. Erőforrások

A kulturális örökség európai éve (2018) részére a fent említett (EU) 2017/864 határozatnak megfelelően 2017–2018-ban 8 millió EUR összeg került előirányzásra. A költségvetés egy jelentős része egy együttműködési projektre irányuló célzott felhívás finanszírozását tette lehetővé a Kreatív Európa program keretében (4,8 millió EUR). A Bizottság ezenkívül arra használta e költségvetést, hogy európai szintű támogatásban részesítsen különböző projekteket; ilyen például a Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsával végzett közös munka a kulturális örökség tekintetében történő beavatkozásra vonatkozó uniós minőségi előírások¹¹ kapcsán, a WeAre#EuropeForCulture projekt¹², az Európa Tanáccsal közös Faro Way elnevezésű projekt¹³, valamint az EU és az UNESCO közös projektje a fiatalok szerepvállalásának az örökség érdekében történő erősítéséről¹⁴; egy kommunikációs kampány és egy Eurobarométer felmérés¹⁵ (minden együttvéve 2,8 millió EUR). A költségvetés fennmaradó része számos támogató és koordinációs tevékenységet fedezett.

3. LEGFONTOSABB TEVÉKENYSÉGEK

3.1. Kommunikációs kampány

Uniós szintű kommunikációs kampány megszervezésére került sor. Ennek fő célközönségét iskolás gyermekek (10–15 év) és fiatalok (15–25 év) képezték.

Az összes tagállam számára a saját nyelvén rendelkezésre bocsátott kommunikációs anyag magában foglalt egy vizuális identitást, egy kifejezetten az európai év számára tervezett logót az EU mind a 24 nyelvén, egy szlogent – „Örökségünk: múlt és jövő találkozása” –, egy weboldalt¹⁶, nyomtatott és audiovizuális kommunikációs anyagokat az EU összes nyelvén, valamint egy tanárok számára kialakított eszköztárat¹⁷. Ezenkívül létrejött egy kéthavonta kiküldött hírlevél, amely több mint 8 000 személyhez jutott el (a legtöbben Spanyolországban, Olaszországban, Belgiumban, Görögországban és Franciaországban iratkoztak fel).

A közösségimédia-kampány mintegy 18 millió embert szólított meg, amelynek zömét fiatalok alkották (18–24, illetve 25–34 év közöttiek, és mindkét csoport nagyjából 31–35 %-ot tett ki). 2018-ban a #EuropeForCulture címke 146 000 alkalommal szerepelt a közösségimédia-platformokon.

¹¹ <http://openarchive.icomos.org/2083/>

¹² <https://www.photoconsortium.net/we-are-europeforculture/>

¹³ <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/the-faro-way>

¹⁴ <https://en.unesco.org/news/new-network-young-cultural-heritage-professionals-emerges-unescoeu-project>

¹⁵ http://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2150_88_1_466_ENG

¹⁶ https://europa.eu/cultural-heritage/european-year-cultural-heritage_hu

¹⁷ https://europa.eu/learning-corner/home_hu

A kulturális örökség európai éve a hagyományos nyomtatott sajtóban is nagy figyelemnek örvendett (26 544 médiacikk született egy 5,3 millió emberből álló összevont online olvasóközönség részére). Az ARTE egy öt nyelven elérhető EYCH 2018 lejátszási listát kínált az érdeklődők számára.

3.2. Tagállami és uniós szintű események és kezdeményezések

2018-ban összesen több mint 23 000 esemény megszervezésére került sor, amelyen több mint 12,8 millióan vettek részt (11,7 millió résztvevő a tagállamok és az érdekeltek által szervezett eseményeken, 1,1 millió résztvevő az uniós intézmények által szervezetteken)¹⁸. A 2018 EYCH címkét több mint 13 000 esemény kapta meg (beleértve azt a 2 300-at, amelynek Írország egymaga adott otthont).

Emellett az évhez társuló harmadik országok nevéhez több mint 620 kezdeményezés és esemény kivitelezése fűződik, amelyekhez több mint 600 000 résztvevő csatlakozott.

Az érdekeltek bizottságának 38 tagja – többek között az UNESCO és az Európa Tanács – 475 eseményt és kezdeményezést hajtott végre, amelyek közel 400 000 résztvevőt számláltak. Az egyik vezető kezdeményezés a European Cultural Heritage Summit – Sharing Heritage Sharing Values („Csúcstalálkozó az európai örökségről – Az értékek és az örökség megosztása”) volt, amelyre 2018 júniusában került sor Berlinben, és amelynek eredményeképp létrejött a „Cultural Heritage for the Future of Europe” („Kulturális örökség Európa jövőjéért”) című cselekvési felhívás, amelyet több mint 2 200 polgár és szervezet írt alá¹⁹.

Az Európai Parlament egy célzott magas szintű konferenciát és egy parlamentközi bizottsági ülést szervezett az európai kulturális örökség témájában. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Európai Bizottsága szintén számos célzott eseményt és kommunikációs tevékenységet szervezett.

3.3. EU-finanszírozásban részesülő projektek és tíz európai kezdeményezés

A Bizottság célzott pályázati felhívást indított a Kreatív Európa program keretében. Ennek eredményeképp 77 pályázatból 29 transznacionális együttműködési projekt került kiválasztásra, összesen 4,8 millió EUR összegben²⁰.

A Kreatív Európa keretében zajló, együttműködési projektekre irányuló szokásos felhívás 2018-ban a kulturális örökség témájában is fogadott pályázatokat. Ennek következtében 2018-ban a Kreatív Európa keretében 35 kulturális örökséggel kapcsolatos projekt összesen 10,3 millió EUR összegű támogatásban részesült, míg 2016-ban ez az adat 4,9 millió EUR összeg volt 16 projekt viszonylatában.

A kulturális örökséggel kapcsolatos intézkedések ezenkívül az (EU) 2017/864 határozat 8. cikkével összhangban számos uniós program keretében jelentős támogatásban részesültek. Az európai év a 2018-as Erasmus+ program horizontális prioritásai között szerepelt, és az Erasmus+ közel 92 millió EUR összeggel támogatott 965, a kulturális örökség témájával foglalkozó együttműködési és mobilitási projektet.

A Kohéziós Alap keretében eredetileg 6 milliárd EUR összeget tettek elérhetővé a kulturális örökség részére a 2014–2020-as időszakra. A kulturális örökséggel kapcsolatos intézkedéseket érintő ERFA-beruházásokra vonatkozó naprakész adatok a kohéziós adatok

¹⁸ A becslések alapját negyedéves ellenőrzési jelentések, többek között az uniós tagállamok nemzeti koordinátoraitól, az EYCH-hoz tartozó érdekeltek bizottságának szervezeti tagjaitól gyűjtött adatok, valamint az uniós intézményektől kapott információk képezték.

¹⁹ <http://www.europanostra.org/wp-content/uploads/2018/06/Berlin-Call-Action-Cultural-Heritage-Future-Europe.pdf>

²⁰ A pályázati felhívás középpontjában két téma állt: a közös európai térhez való tartozás érzetének erősítése (12 projekt – a teljes finanszírozás 41 %-a), és a kulturális örökségnek a kortárs művészi alkotás ihletforrásként történő előmozdítása (17 projekt – a teljes finanszírozás 59 %-a).

platformján érhetőek el²¹. A Horizont 2020 kezdeményezés 2018-ban és 2019-ben 100 millió EUR összegig terjedő támogatást szentelt kulturális örökséggel kapcsolatos kutatási projekteknek. Az európai év során a LIFE program révén – amelynek a Natura 2000 területek álltak a középpontjában – fontos szerepet kapott a környezetvédelemre fordított EU-finanszírozás, ahogyan az Európa a polgárokért program keretében a kulturális turizmushoz²² és a polgársághoz kapcsolódó programok is.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) révén a közös agrárpolitika is számos kezdeményezést támogatott a vidéki kulturális örökség vonatkozásában.

Végezetül 2018-ban a Bizottság továbbra is politikai és finanszírozási támogatást nyújtott a páneurópai online kulturális platform, az Európai Digitális Könyvtár számára.

A Bizottság e finanszírozási törekvések kiegészítéseképp hosszú távú projekteket és szakpolitikai kezdeményezéseket bonyolított le tíz témakörben („tíz európai kezdeményezés”). Ezek végrehajtására az Európa Tanáccsal, az UNESCO-val és egyéb partnerekkel, valamint érdekelt szervezetekkel együttműködésben került sor.

3.4. Transznacionális kezdeményezések

A kulturális örökség európai éve (2018) során számos, az érdekelt felek és a nemzeti koordinátorok által kezdeményezett határokon átnyúló európai kezdeményezés került kidolgozásra.

A példák közé tartozik az Europa Nostra által szervezett #Ode2JoyChallenge²⁴ (25 részt vevő ország); a European Route of Industrial Heritage „Work It Out”²⁵ nevű projektje, amelynek keretében 3 000 fiatal táncolt egyszerre Európa-szerte 10 országban, valamint a Future of Religious Heritage nevű szervezet által koordinált „The Torch Initiative”²⁶, amely az emberek vallási örökséghez fűződő személyes emlékeit és történeteit gyűjtötte össze.

Végezetül a tagállamok által vezetett, egész Európát felölelő kezdeményezések egyik példája a francia Kulturális Minisztérium által szervezett „Rendez-vous aux Jardins”²⁷ (16 ország); valamint a német kulturális örökséggel foglalkozó bizottság által elindított „Ringing the Bells”²⁸ elnevezésű esemény (2018. szeptember 21-én 25 országban 800 csengő szólalt meg egyszerre a béke világnapján).

3.5. Az európai év (2018) globális jelenléte

Az európai év globális jelenléttel rendelkezett. A Nyugat-Balkán országai (Albánia, Bosznia és Hercegovina, Észak-macedón Köztársaság, Montenegró és Szerbia), valamint Grúzia, Izland, Norvégia és Svájc is társultak az évhez.

Az európai év világszerte támogatta továbbá az örökség ágazatában történő kapacitásépítést²⁹.

²¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/9gyi-w56p>

²² A vállalkozások és a kis- és középvállalkozások versenyképességét segítő program https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en

²³ 02 02 77 21 Transznacionális kultúrához kapcsolódó európai turisztikai termék.

²⁴ <https://www.europanostra.org/ode-joy-challenge/>

²⁵ <https://www.erih.net/projects/erih-dance-event-work-it-out/>

²⁶ <https://www.frh-europe.org/projects/frh-torch/more-information/>

²⁷ <https://rendezvousauxjardins.culture.gouv.fr/>

²⁸ <https://sharingheritage.de/en/projects/friede-sei-ih-erst-gelaeute-ringing-the-bells/>

²⁹ – Projektek: Egy fenntartható hálózat létrehozásának támogatása az örökség működtetői számára a „nyugat-balkáni kulturálisörökség-útvonallal” révén;

– Kapacitásépítés az örökséggel kapcsolatos kereskedelem, fosztogatás és pusztítás elleni harc érdekében Irakban, Líbiában, Szíriában és Jemenben egy UNESCO-val közös projekt révén,

– a főbb fejlesztési célkitűzések kezelése Iránban, Afganisztánban és Közép-Ázsiában a Selyemút örökségi folyosói révén (3,4 millió EUR összegű finanszírozási támogatás).

<https://en.unesco.org/silkroad/about-silk-road>

Az uniós küldöttségek különböző tevékenységek révén világszerte hozzájárultak az év nemzetközi profiljának láthatóbbá tételéhez.

4. UNIÓS SZINTŰ SZAKPOLITIKAI EREDMÉNYEK

Az európai év az Európa-szerte és azon túl megszervezett események sorozata mellett számos eredményhez és szakpolitikai fejleményhez vezetett.

4.1. Szerepvállalás a kulturális örökség érdekében

Az európai év keretében számos kezdeményezést indítottak mind a fiatalabb, mind az idősebb nemzedékek, a szakemberek és a helyi közösségek kulturális örökségbe és annak európai dimenziójába való bevonása érdekében. Az eredmények közé tartoztak a következők:

- Az Európai Örökség Napok különleges, európai év jegyében zajló eseménysorozatának 60 000 rendezvényén 30 millió ember vett részt³⁰;
- Az Európai Digitális Könyvtár számos tájékoztatási tevékenységet hajtott végre az örökséggel kapcsolatos erőforrások digitális hozzáférhetőségének támogatása érdekében;
- egy különdíj létrehozása az Európai Bizottság 2019-es Access City díjának részeként³¹, amelyet Vilborg (Dánia) és Monteverde (Olaszország) városoknak ítéltek oda a fogyatékkal élő személyek számára biztosított fokozott akadálymentesség miatt;
- Az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja új eszközöket fejlesztett ki a polgárok kulturális örökséggel kapcsolatos szerepvállalásának fokozására: a „Story Maps”³² elnevezésű online platform (a kulturális örökséggel kapcsolatos, Unió vezette európai kezdeményezésekre vonatkozó interaktív és egyszerűen hozzáférhető információk), valamint a „Cultural gems”³³ nevű webes alkalmazás (az európai városokban található kulturális helyszínekkel kapcsolatos ismeretek megosztása és bővítése);
- Az eTwinning – az európai tanárok és iskolák közössége – 2018-as kiemelt témája a „kulturális örökség” volt. A „Europe’s cultural heritage through eTwinning”³⁴ („Európa kulturális öröksége az eTwinning tükrében”) című eTwinning-könyv ismertette a projektek és tevékenységek néhány példáját; a zárókonferencián 600 személy vett részt;
- Egy, az EU összes nyelvén elérhető eszköztár és egy online játék támogatta a tanárokat – tantárgyuktól vagy tudományterületüktől függetlenül – a kulturális örökség tanórákba való beépítésében³⁵;
- 15 000 európai fiatal fedezte fel az európai kulturális örökséget a DiscoverEU elnevezésű kísérleti kezdeményezés segítségével;
- A fiatalok az Európai Szolidaritási Testület révén örökséggel kapcsolatos projektekben végeztek önkéntes munkát.

4.2. A kulturális örökség fenntarthatósága

Az Európai Bizottság és a partnerszervezetek 2018 során számos intézkedést hajtottak végre annak érdekében, hogy a kulturális örökség beépítésre kerüljön a környezetvédelmi, építészeti és tervezési szakpolitikákba. Az eredmények közé tartoztak a következők:

- Az épített örökség adaptív újrafelhasználásáról szóló Leeuwardeni Nyilatkozat³⁶;

³⁰ 101 eseményötletet tartalmazó füzet az 2018-as Európai Örökség Napokon való részvételhez –

https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/101-event-ideas-european-heritage-days_en

³¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=hu&pubId=8208&furtherPubs=yes>

³² <http://eu-commission.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=e3e538d4e4b743c8a6bc7a363fbc2310>

³³ <https://culturalgems.jrc.ec.europa.eu>

³⁴ <https://www.etwinning.net/eun-files/Online%20-%20eTwinning%20publication%2024.09.2018.pdf>

³⁵ https://europa.eu/learning-corner/sites/teachers2/files/files/eych-2018-toolkit-teachers_en.pdf

³⁶ https://europa.eu/cultural-heritage/news/declaration-adaptive-reuse-built-heritage-adopted_en

- az Európai Regionális Fejlesztési Alapból – többek között az Interreg programokból – finanszírozott beruházások felhasználása területén alkalmazott bevált gyakorlatok katalógusa a kulturális örökség hatékonyabb védelme, újrafelhasználása, gyarapítása és népszerűsítése érdekében³⁷;
- Az örökség és a Natura 2000³⁸ hálózat³⁹ közötti kapcsolódási pontokról szóló jelentés⁴⁰;
- A fenntartható kulturális turizmusra vonatkozó szakpolitikai ajánlások⁴¹, valamint a fenntartható kulturális turizmus új fogalommeghatározásának kidolgozása;
- 18 kiemelt⁴² európai úti cél részesült EDEN-díjban, amiért helyi tárgyi kulturális értékei alapján egyedi turisztikai ajánlatot dolgozott ki⁴³;
- Az UNESCO-val együttműködésben megvalósult „World Heritage Journeys in the EU” („Világörökségi utak az EU-ban”), amely 34 ikonikus és kevésbé ismert UNESCO világörökségi helyszínt köt össze 19 európai országban⁴⁴;
- 46 kedvezményezett 6 transznacionális projektje az európai kulturális örökséghez kapcsolódó transznacionális turisztikai termékeket népszerűsített a kulturális és kreatív ágazatokhoz kötődő technológiák segítségével⁴⁵;
- a „Barcelonai Nyilatkozat”⁴⁶ az Európán belüli turizmus társadalmi és kulturális hatásai fenntarthatóságának és versenyképességének javítása érdekében.

4.3. A kulturális örökség védelme

Az EYCH 2018 nagyszabású mozgósítást kezdeményezett a kulturális örökség európai szintű védelmének javítása érdekében. Az eredmények közé tartoztak a következők:

- „European quality principles for EU-funded interventions with potential impact upon cultural heritage” („A kulturális örökségre esetlegesen hatást gyakorló EU-finanszírozású beavatkozások európai minőségi alapelvei”) a Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsával együttműködésben⁴⁷;
- A „Safeguarding Cultural heritage from Natural and Man-Made Disasters” („A kulturális örökség védelme a természeti és ember okozta katasztrófáktól”) című tanulmány, amelynek keretében először kerültek feltérképezésre azok az uniós szintű stratégiák és eszközök, amelyek hozzájárulnak a sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret végrehajtásához, valamint a tagállamok közötti jobb együttműködésnek való megágyazáshoz⁴⁸;
- Kutatási és kapacitásépítést célzó projektek a kulturális örökséget veszélyeztető katasztrófakockázatok⁴⁹ jobb megértése és a megelőző intézkedések erősítése érdekében;

³⁷ „Connecting Cultures, Connected Citizens” („Összekapcsolt kultúrák, összekapcsolt polgárok”) című elektronikus könyv –

<http://www.interact-eu.net/library/e-book-connecting-cultures-connected-citizens/pageflip>

³⁸ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

³⁹ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/case_study_natura2000_cultural_heritage.pdf

⁴⁰ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

⁴¹ A fenntartható kulturális turizmusra vonatkozó nyitott koordinációs módszerrel foglalkozó munkacsoport ajánlásai. Lásd

https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/sustainable-cultural-tourism-recommendations_en

⁴² https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/about/themes_en#y2017

⁴³ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/about/themes_en#y2017

⁴⁴ <https://visitworldheritage.com/en/eu/>

⁴⁵ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/29223>

⁴⁶ A NECSTouR kezdeményezésére valósult meg az Európai Turisztikai Bizottsággal, az Europa Nostra szervezettel és a European Cultural Tourism Network elnevezésű hálózattal együttműködésben, valamint a European Heritage Alliance 3.3 támogatásával.

Lásd: <http://necstour.eu/news/barcelona-declaration-“better-places-live-better-places-visit”-necstour’s-legacy-2018-european>

⁴⁷ <http://openarchive.icomos.org/2083/>

⁴⁸ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8fe9ea60-4cea-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-71040971>

⁴⁹ A sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret C. céljával (A közvetlen gazdasági veszteség megbecslése) összhangban, https://www.unisdr.org/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf

- A kulturális javak tiltott kereskedelmére, valamint az az ellen folytatott küzdelemhez rendelkezésre álló technológiák alkalmazására irányuló tanulmány; hozzájárulás e büntetendő tevékenységnek és annak megfékezésének alaposabb megértéséhez⁵⁰;
- Az UNESCO-val közösen kialakított eszköztár az európai igazságszolgáltatás és bűnüldözés tisztviselői számára a kulturális javak tiltott kereskedelme elleni küzdelem érdekében⁵¹;
- Annak értékelése, hogy előmozdítható-e a Kopernikusznak – azaz az Unió Föld-megfigyelési programjának – a kulturális örökség megóvása, nyomon követése és kezelése terén történő használata⁵²;
- A kulturális örökség ágazatának és a történelmi örökség megőrzésével foglalkozó ágazatnak a mozgósítása az éghajlati örökséggel kapcsolatos mozgósításról szóló Párizsi Megállapodást támogató éghajlatvédelmi fellépés érdekében. Ez a 2018-ban tartott globális éghajlatvédelmi csúcstalálkozó alkalmával került megszervezésre a Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsával együttműködésben⁵³.

4.4. Innováció

A 2018-as európai év a kulturális örökség ágazatában felmerülő kihívások innovatív és élvonalbeli megoldásainak előmozdítását célzó, nagyszabású törekvést indított el. Az eredmények közé tartoztak a következők:

- A „Policy Review: Innovation in Cultural Heritage Research”⁵⁴ („Innováció a kulturális örökségre irányuló kutatásban”) című kiadvány, a CORDIS „Heritage at Risk: EU research and innovation for a more resilient cultural heritage”⁵⁵ („Veszélyeztetett örökség: uniós kutatás és innováció az ellenállóbb kulturális örökség érdekében”) című eredménycsomagja, valamint az „Innovative solutions for Cultural Heritage”⁵⁶ („Innovatív megoldások a kulturális örökség érdekében”) című kiadvány;
- „Fostering cooperation in the European Union on skills, training and knowledge transfer in cultural heritage professions” („A készségekkel, képzéssel és tudástranszferrel kapcsolatos együttműködés megteremtése a kulturális örökséghez kötődő szakmákban az Európai Unióban”) – kézikönyv a bevált gyakorlatokról a kulturális és oktatási intézmények számára⁵⁷;
- A „Kulturális és Kreatív Városok Figyelője”⁵⁸ – egy, az Európa „Kulturális és Kreatív Városai” összehasonlító teljesítményértékelésére szolgáló eszköz – új kiadásának elkészítése;
- Az EU és az Európa Tanács „STEPS”⁵⁹ nevű közös kísérleti projektje, amelynek célja a participatív kormányzás életképes modelljének vizsgálata;
- Az EU és az Európa Tanács „The Faro Way”: enhanced participation in cultural heritage⁶⁰ („The Faro Way: fokozott együttműködés a kulturális örökség területén”) elnevezésű közös projektje.

⁵⁰ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d79a105a-a6aa-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>

⁵¹ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000266098>

⁵² https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/220f385f-76bd-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en?WT.mc_id=Selectedpublications&WT.ria_c=677&WT.ria_f=3988&WT.ria_ev=search

⁵³ <https://www.globalclimateactionsommit.org/events/cultural-heritage-network-2/>

⁵⁴ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1dd62bd1-2216-11e8-ac73-01aa75ed71a1>

⁵⁵ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1dcbe60b-79ba-11e8-ac6a-01aa75ed71a1/>

⁵⁶ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2a7477b0-e988-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en>

⁵⁷ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e38e8bb3-867b-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-98656174>

⁵⁸ <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/>

⁵⁹ <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/cultural-heritage-and-diversity>

⁶⁰ <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/-/new-joint-project-the-faro-way-enhanced-participation-in-cultural-heritage->

- A kulturális örökség participatív kormányzásával foglalkozó uniós szakértői csoport jelentése⁶¹.

5. UTÁNKÖVETÉS – A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGÉRT VALÓ FELLÉPÉS EURÓPAI KERETE

Az Európai Bizottság az európai év hosszú távú szakpolitikai hatásának biztosítása érdekében 2018. december 5-én közrebocsátotta a kulturális örökségért való fellépés európai keretét⁶² (SWD (2018) 491), amely közös irányvonalat szab az örökséggel kapcsolatos európai szintű tevékenységek terén, különösen az uniós szakpolitikák és programok vonatkozásában.

A cselekvési keret négy elv, öt pillér és 65 intézkedés köré csoportosul.

A kulturális örökségért való fellépés európai keretének négy elve az emberközpontú megközelítés, a különböző uniós szakpolitikák horizontális kezelése, a bizonyítékalapú szakpolitikai döntéshozatal és a több érdekelt felet összefogó együttműködés.

Az öt intézkedési terület a következő:

- Kulturális örökség a befogadó Európáért: részvétel és hozzáférés mindenki számára
- Kulturális örökség a fenntartható Európáért: intelligens megoldások a koherens és fenntartható jövő érdekében
- Kulturális örökség az ellenállóképes Európa érdekében: a veszélyeztetett örökség védelme
- Kulturális örökség az innovatív Európáért: a tudás és a kutatás mozgósítása
- Kulturális örökség az erősebb globális partnerségek érdekében: a nemzetközi együttműködés erősítése.

A keret emellett létrehozta az új Bizottság kulturális örökséggel foglalkozó, több érdekelt felet tömörítő szakértői csoportját⁶³, amely konzultációra és a bevált gyakorlatok cseréjére szolgáló platformként működik majd a kulturális örökséggel kapcsolatos fenntartható és részvételen alapuló európai szakpolitikák kidolgozásához.

6. ÁLTALÁNOS ÉRTÉKELÉS

Az európai év sikeresen megerősítette a kulturális örökség európai dimenzióját.

Az EU kulturális miniszterei egy 2019. április 16-án elfogadott nyilatkozatban elismerték⁶⁴, hogy „a kulturális örökség európai éve (2018) sikerének alapját egy több érdekelt felet tömörítő, megfelelő irányítási keret, az egyértelmű tematikus irányultság, a társadalmak különböző részeinek bevonása, valamint a határon átnyúló együttműködés képezték”⁶⁵.

Üdvözltek a kulturális örökségért való fellépés európai keretét, és támogatásukat fejezték ki a területen végrehajtott, a cselekvési tervben ismertetetteknek megfelelő további uniós intézkedések iránt.

Az Európai Parlament rendkívül támogatóan állt hozzá az európai évhez és az európai örökség érdekében tett további uniós szintű intézkedésekhez. A Kulturális Bizottság tagjai az év keretében elért eredmények megvitatásakor felismerték, hogy az európai év a jelenlegi Bizottság egyik legjelentősebb sikere mind a politikai kezdeményezések, mind a végrehajtás tekintetében. Elismerően szóltak az

⁶¹ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b8837a15-437c-11e8-a9f4-01aa75ed71a1/language-en>

⁶² <https://ec.europa.eu/culture/sites/culture/files/library/documents/staff-working-document-european-agenda-culture-2018.pdf>

⁶³ https://ec.europa.eu/culture/news/call-applications-cultural-heritage-forum_en

⁶⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/39209/190416-bucharest-declaration-on-the-role-of-culture-in-building-europes-future.pdf>

⁶⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/39209/190416-bucharest-declaration-on-the-role-of-culture-in-building-europes-future.pdf>

integrált kezelési modellről, a több érdekelt felet érintő együttműködés szelleméről, és nagyratörő utánkövetés iránt fejezték ki igényüket⁶⁶.

7. KÖVETKEZTETÉS

A kulturális örökség európai éve pozitív hatással volt Európa kulturális örökségének komoly európai erőforrásként való megítélésére. Azáltal, hogy az év kiemelte Európa kulturális örökségét az uniós és a nemzeti menetrendekben, valamint széles körben mozgósította az érintett szereplőket, hozzájárult az Európa közös pontjairól szóló, kultúrák közötti párbeszédhez.

A Bizottság a kulturális örökség európai éve keretében elért eredmények alapján, valamint a fellépés európai kerete által azonosított elvek figyelembevételével a tagállamokkal és a kulturális örökséghez kapcsolódó érdekelt felekkel közösen folytatja az Európa kulturális örökségének kezelésére, megőrzésére és javítására vonatkozó hosszabb távú jövőkép megvalósítását.

⁶⁶ A Kulturális és Oktatási Bizottság 2019. április 2-i ülése,
<http://europarl.europa.eu/elive/en/committees/video?event=20190402-0900-COMMITTEE-CULT>